

EZAN VE NAMAZ*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

الْثُّلُثُ وَالْثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ
خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ
لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أَجْرْتَ بِهَا
حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ

(خ. م. د. ت. ن. ه. ط. ش. حم. حب. عن سعد)

RE. 199/5 (Es-sülüsü, ve's-sülüsü kesîrun, inneke en tezera vereseteke ağniyâe, hayrun min en tezerahüm âleten yetekeffefüne'n-nâse, ve inneke len tünfika nefekaten tehtağî bihâ vecha'llâhi illâ ücirte bihâ, hattâ mâ tec'alu fî fi'mreetike.)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

*“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!
[Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]*

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

a. Vasiyette Ölçü

Geçen pazarki derste okumuştuk. Namazgâhında sabah namazını kıldıktan sonra, işrak vaktine kadar Allah-u Teâlâ'nın zikri ile meşgul olmaklık, rızkın insanın üzerine gelmesinde en faydalı, en güzel sebeptir.

Sabah namazını kıldıktan sonra, musallasında oturup da işrak vakti gelinceye kadar Kur'an okumak, herhangi bir zikirle, tesbih ve saire ile meşgul olmak, sonra işrak namazını kılarak çıkmak, hem bir hac ve umre sevabına muâdil, hem de rızkın onun üzerine gayet rahatlıkla ve bollukla gelmesine vesile olur.

Bugünkü derste ise, vasiyetle ilgili miktar bildiriliyor.

Buharî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, Neseî, İbn-i Mâce, Tayâlisî, İbn-i Ebî Şeybe, Ahmed in-i Hanbel, İbn-i Hibbân, Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

الْثُّلُثُ وَالْثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ
خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ
لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِرْتَ بِهَا
حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ

خ.م.د.ت.ن.ه.ط.ش.حم.حب.عن سعد

RE. 199/5 (*Es-sülüsü, ve's-sülüsü kesîrun, inneke en tezera vereseteke ağniyâe, hayrun min en tezerahüm àleten yetekeffefûne'n-nâse, ve inneke len tünfika nefekaten, tebtağî bihâ vecha'llàhi illâ ücirte bihâ, hattâ mâ tec'alu fî fi'mreetike.*)

(*Es-sülüsü, ve's-sülüsü kesîrun*) “Vasiyet üçte birdir, üçte bir bile çoktur. (*Inneke en tezera vereseteke ağniyâe*) Senin vârislerini zengin

¹ Buharî, *Sahîh*, c.XIII, s.317, no:4057; Müslim, *Sahîh*, c.VIII, s.395, no:3076; Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.483, no:2042; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VIII, s.50, no:2480; Neseî, *Sünen*, c.XI, s.395, no:3567; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.179, no:2699; Ahmed in-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.173, no:1488; Mâlik, *Muvatta'*, c.V, s.86, no:1258; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.61, no:4249; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.268, no:12345; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

bırakman, (*hayrun min en tezerahüm àleten yetekeffefûne'n-nâse*) onları başkalarına muhtaç bırakmaktan daha hayırlıdır. (*Ve inneke len tünfika nefekaten, tehtağî bihâ vecha'llâhi illâ ücirte bihâ*) Sen Allah rızası için verdiğin nafakadan dolayı mükafatlandırılırsın. (*Hattâ mâ tec'alu fî fi'mreetike*) Hatta hanımının ağzına koyduğun lokmadan bile ecir kazanırsın.

Sa'd in-i Ebî Vakkas RA hastalığı esnasında malını vasiyet ediyor:

“—Bıraktığım miras malının üçte ikisi hayır olsun!” diyor. Rasûlüllah Efendimiz buyuruyor ki:

“—Hayır, bu üçte iki çoktur.”

“—E yarısı olsun! Bıraktığım malımın yarısı hayra verilsin!” diyor.

Peygamber SAS Efendimiz:

“—O da çok...” diyor.

“—Ya nasıl yapayım?” diyor.

“—Üçte biri senin hakkındır, onu bir hayra vasiyet edebilirsiniz. Üçte ikisi de senin mirasçılarının hakkıdır. Onların hakkına tecavüze hakkın yok! Çünkü onları fakir olup, en nihayetinde ötekine berikine el açmak durumunda bırakmaktansa, onları zengin olarak bırakmak, muhtaç olmayacak şekilde bırakmak daha hayırlıdır.” buyurmuş.

Hattâ insanlar verdiği her nafakadan, her sadakadan, Allah rızası için verilen her şeyden, şüphesiz sadakası nisbetinde me'curdurlar. Bâhusus hanımının ağzına latife olarak, yahut

hüsn-ü imtizaca vesile olsun diyerek, “Buyur sen de bunu ye!” diye verdiği lokmadan da me’curdur. Bir lokmadır ama onun gönlünü almış olursun. Bundan dolayı da Cenâb-ı Hak sana ecir verir.

Bu sefer Mekke-i Mükەرreme’de kitapçılara bakarken, baktım bir kitabın ismi yazılı: *Ruhu’l-İslâm*. Adı hoşuma gitti, aldım kitabı, gelince okuyayım bakalım dedim. Güzel güzel şeyler yazmış. Şam profesörlerinden birisi. Bu meseleye de gelmiş, orada diyor ki:

“—Bugünün müslümanlarına çok teessüf ederim ki, Cenâb-ı Hak kendilerine böyle bir fırsat vermişken, bu fırsatı da ihmal ederler. Cemiyet-i İslâmiyenin ayakta durmasına vesile olacak hayırlardan da uzaklaşırlar. Bugünün gürültülerinin yegâne sebeplerinden birisi de, zenginlerimizin canla başla hayra iştirak etmeyişleridir. Ama onların başlarına da gelenler geliyor. Geliyor ama yine intibah yoktur.”

Bir hayır denince, eh beş kuruşla da olur bu hayır, beş lirayla da olur, 500 lirayla da olur, 5000 lirayla da olur. Fakat bunların hiçbirisi kâfi değildir. Tabi herkes kuvveti nisbetinde iştirak eder. Şimdi beş kuruş verecek adam 5000 lira veremez ki! 5000 lira verecek adamın servetine bakarsan 5000 lira da onun beş lirası kadar yoktur yani. Ötekinin beş lirası onun 5000 lirasından daha a’lâdır. Çünkü çokluğa nispetle beş lira azdır.

Halbuki biz Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk'ın yaptığını yapmadıkça kurtulamayız. Kurtuluşun en iyisi, canımızı feda edemiyoruz, hiç olmazsa malı feda edelim.

Malı feda etme, canı da feda etme; sonra de ki:
“—Yâ Rabbi, kurtar bizi!” Allah affetsin hepimizi...

Onun için, o profesörün dediğine göre, “Allah-u Teâlâ hepimize hayırlı ömürler ihsan buyursun!” ama bu ömrün hepsinin bir sonu var. O sondan kimsenin kurtulacağı yok. Bu son gelmeden evvel her müslümanın hazırlanması da yine Peygamberimiz'in tavsiyesidir. Vasiyetini herkes başının ucunda bulundurmalı. Çünkü ölümün ne zaman geleceğini kimse bilmez. Sen 80 yaşına kadar yaşayacağım diye durursan, olmaz o... Her gün vasiyetin başının ucunda bulunmalı. Zamana göre de vasiyetini mütemadiyen değiştirmelisin.

Vasiyetin en güzeli, Allah'a iman ve İslâm'ı çocuklarına tavsiye ettikten sonra, bırakacağın vasiyetnamedeki çocuklarına bugün güvenç de yok. Notere de götürsen yaptırırsan ki:

“—Benim malımın şu kadarı şuraya harcanacak, bu kadarı buraya harcanacak.”

Mirasçılarının elindedir o. İsterse senin vasiyetini tatbik ederler, istemezlerse etmezler. Ama sen hayatında iken bunu kendi elinle yaparsan, âhirete giderken gözün kapalı gidersin.

Onun için feneri önünde yak, arkaya bırakma. Fırsat elinde, can bedende, senin de kudretin kuvvetin yerinde iken, yapacağın hayırları yap, nereye ne vermek istiyorsan, ayır ver! Sonraya bırakırsan, sona kalan dona kalır derler.

Bu sülüs, Allah onu bize hak vermiş. Mesela benim 3000 lira servetim kalmış, 1000 lirası benim hakkım, yani ölünün hakkı. İki bini çocuklarımla hakkı ise, bini de benim hakkım, istediğim yere tasarrufa Cenâb-ı Hak onda bana izin veriyor. “Sen bu bin lirayı istediğin yere harca!” diyor. “Camiye mi, çeşmeye mi, çocuklara mı, nereye aklın yetiyorsa, oraya bunu harcamakta hürsün!” diyor.

E bu hürriyeti Allah bu servette bize verdiği halde, biz bunların hepsini unutuyoruz, hepsi mirasçıya kalsın diyoruz. Sonra da o mirasçıya yarıyor mu o? Ona da yaramaz. Har vurur, harman savurur, gider paralar.

b. Soğan, Sarımsak, Pırasa

Taberânî, Ebû Ümâme RA’dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

الثُّومُ وَالْبَصَلُ وَالْكُرَّاثُ مِنْ سُكِّ إِبْلِيسَ

(طب. عن أبي أمامة)

² Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VIII, s.282, no:8083; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.II, s.127, no:1999; Ebû Ümâme RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.267, no:40909; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XII, s.18, no:11330.

RE. 199/6 (*Es-sûmü, ve'l-basalü, ve'l-kürrâsü min sükki iblîse.*) (*Es-sûmü*) “Sarımsak, (*ve'l-basalü*) soğan, (*ve'l-kürrâsü*) pırasa (*min sükki iblîse*) şeytanın kokularındandır.”

Sûm, sarımsak; *basal*, soğan.

Şimdi soğan ve sarımsak gıda olarak hepimizin evinde yediğimiz nimettir; yaşı olsun, kurusu olsun, pişmiş olsun, çiğ olsun... *Kürrâs* da böyle pırasa gibi otlar. Bunların hepsi iblîs aleyhi'llânenin kokularından bir kokudur.

O zaman sigara yoktu da sigaradan bahsedilmemiştir. Ama sigaraya şimdi bunlar kıyas edilebilir. Bu sarımsakla soğan bugün gıda maddesidir. Onsuz yemeklerin tadı olmaz. İllâ onları yemeklerimize katarız. Kattığımız bu yemekler de pişince, onun kokusu tabiatıyla kaybolur. Koku kaybolduğu için, mekruhluk kalkar.

Mekruh olan kısmı, çiğ olarak yersek ağzımız kokar. Bu ağzımızın kokusundan da melekler hoşlanmaz. Çünkü iblisin kokusu dedi. Onun kokusunu ağzımızda bulundurmak suretiyle camiye gelmemize de Rasûlüllah razı olmamıştır. “Bunu yiyenler namazlarını evlerinde kılsınlar, camiye gelmesinler!” demiştir.

Şimdi bu gıda maddesi olan soğanla sarımsağa böyle dendikten sonra, bugün bid'at, hades denilen sigaraya Rasûlüllah SAS'in razı olacağını kimse diyemez. Kim diyebilir ki bundan Resûlüllah razıdır? Kimse diyemez.

Binâen aleyh, sigara haddi zatında vücuda hiçbir menfaati yoktur. Vücuda menfaati olmadığı gibi bir dumandan ibarettir, zevkî bir iştir. Onun zevkine, keyfine aldanarak her gün 5-6 lirayı havaya uçururuz. Ama bugün 36 milyon müslümanın hiç olmazsa 20 milyonu böyle bunu uçuruyorsa, günde tam 80-100 milyon para eder. Yazık değil mi bu bize?

Bunu akıllı olan bir insan yapar mı dersiniz? Kat'iyen yapamaz.

Bir hayra beş kuruş vermeğe razı olmuyoruz. Her gün bu iblis aleyhillânenin icadı olan sigaraya dünya kadar para vererek kendimizi de, cemiyetimizi de zarara sokuyoruz. Hem de sıhhatimiz bozuluyor.

Geçen de söylemiştim. Altın Parçaları namındaki kitabın içinde bilmem kaçınıcı sözü idi. Altı damla zehir kelbi öldürür diyor, 10 damlası da deveyi öldürür diyor. Bu kadar menhus olan bu şeye dünya bugün müptela... Herkes buna müptela olmuş, bir dert yani... Allah Ümmet-i Muhammed'i bâhusus bu dertten kurtarsın.,, Başka diyeceğimiz olmaz tabi.

En zararlarından birisi de, bu şeytan aleyhillânenin kokusu olduğundan dolayı, meleklerin oraya sokulmamasına vesile olur. Meleğin sokulmadığı yere şeytan sokulur. Bu da hatırında olmalı insanların...

Allah esirgeye, hepimizin bir son nefesi var ya. O son nefesimizde melekler yanımızda olmaz da şeytan yanımızda olur da bizi kandırırsa,

bizi başka şeylerle meşgul ederekten, Allah esirgeye, o cevher-i imana tasallut ederse ne olur halimiz acaba?

Onun için havâtır dört çeşit: Birisi melek tarafından gelir. Birisi şeytan tarafından gelir. Birisi nefis tarafından gelir. Birisi de Hak tarafından gelir.

Melek tarafından gelene ilham derler. Şeytan tarafından gelene havâdis derler. Nefis tarafından gelene de vesvese derler. Haktan gelen de haktır. Ama bunun hangisi hak, hangisi nefisten, hangisinin şeytandan, hangisinin melekten olduğunu ayırtacak erbâb pek azdır, ayıramaz insan. Her hatırına geleni, “Evet içime böyle geldi ilhamdır.” diyerekten saplanır kalırsa, çukura gider insan.

Onun hangisinin iyi, hangisinin kötü olduğunu seçecek kabiliyet, ilimde yüksek mertebelere nail olduktan sonra olur. İlimde yüksek mertebelere erişmemiş insanlar, daima aldanır burada... Onun için daima o anda şeytan, nefis insanlara çeşit çeşit vesveselerle, hâtıralarla insanı meşgul ederler. E melek de sokulmuyor yanına, bak nasıl güzel aldatıyor seni o zaman.

Onun için bize;

“—Mevtalarınız öleceği vakitte başında Yâsin okuyun!” derler.

“Güzel kokular yakın!” derler.

Niçin? Meleklerin celbine vesile olsun da gönlüne fena şeyler gelmesin, iyi şeyler gelsin diye. Bu iyi şeylerden birisi, “*Lâ ilâhe illa'llah*,

Muhammedün rasûlü'llah” ile meşgul olur, o suretle de çekilir gider bu dünyadan. Ne güzel saadet!

E o hatıralar gönlüne gelmek için güzel kokular lazım. E buna alışmış insanın ondan kurtulması da Allah esirgesin, çok zor. Onun için daha çocukluk devresinde iken bu gibi fena şeylere alışmamak lazım! Alışırsa da ondan kurtulmak için çare bulmak, aramak lazımdır ki çok mücâhede ister.

c. Komşunun Şuf'a Hakkı

Tirmizî, Ebû Dâvud, İbn-i Mâce ve Ahmed ibn-i Hanbel, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

الْجَارُ أَحَقُّ بِشُفْعَةٍ جَارِهِ يُنْتَظَرُ بِهَا وَإِنْ كَانَ
غَائِبًا إِذَا كَانَ طَرِيقَهُمَا وَاحِدًا

(عب . ط . حم . والدارمی، د . ت . حسن غریب، ن . ه . ق . عن جابر)

RE. 199/9 (*El-câru ehakku bi-şüf'ati cârihî, yüntezaru bihâ, ve in kâne gâiben, izâ kâne tarîkuhümâ vâhiden.*)

³ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.232, no:1290; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IX, s.394, no:3053; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.367, no:2485; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.303, no:14292; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.IV, s.120, no:5535; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.234, no:1677; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.VII, s.165, no:23168; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.120, no:2626; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XII, s.236; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.106, no:11362; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.303; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

(*El-câru ehakku bi-şuf'ati cârihî*) “Komşu, komşusunun şuf'asına daha layıktır. (*Yüntezaru bihâ*) Bir mülk satacaksa, önce komşusuna sorar, teklif eder. (*Ve in kâne gâiben*) Komşusu yoksa, seferde ise, onun gelmesini bekler; (*izâ kâne tarîkuhümâ vâhiden*) yolları bir ise...”

Câr, komşudur. Komşu hakkında Buhârî hadislerinin içerisinde çok geniş tafsilat vardır. Komşu hakkı çok mühimdir. Komşun isterse gâvur olsun, isterse yahudi olsun, isterse fasık olsun, ister fâcir olsun, ister âbid olsun. Ne olursa olsun o komşunun yakınlığı nisbetinde hakkı vardır: Gâvursa, komşunun bir hakkı vardır; komşu hakkı... Komşu Müslümansa iki hakkı vardır; komşuluk hakkı, müslümanlık hakkı... Komşu hem müslüman hem akraba ise üç hakkı vardır; komşuluk hakkı, müslümanlık hakkı, akrabalık hakkı...

Bu böyle olduktan sonra bakınız şimdi: Komşunun evi satılıyor, evvela komşunun hakkı o evi almak. Komşuya soracaksınız:

“—Ben evi satıyorum komşu, sana lâzım mı?”

O alırsa alacak tabii. Almadığı takdirde, o zaman satacağın tarafa ilan edeceksin. Komşularına evvelâ bir kere danışmak lazım. Hattâ o Buhârî şârihleri daha ileriye giderek, komşudan başka demiş mahallelinin de hakkı. Mahalleden başka memleketlinin de hakkı... Başka bir memlekette gelmiş bir adama satmaktansa, memleketin yerlisine satmak daha uygun.

Mahallenden alacak yok, komşundan alacak

yok, memleketin yerli halkından alacak yok; o zaman istediğine satabilirsin. Bu kadar incelemişler yani.

Niçin? E bundan birçok faydalar ve birçok zararlar da doğabilmektedir.

Onun için;

“—Ev almadan evvel komşu al!” derler. “Evela komşu, sonra ev...” derler. Evela komşu, sonra ev...

Komşu yok burada, hacca gitmiş yahut uzak bir yere sefere çıkmış, yok. Evi satacağım, komşuya da danışma imkânı yok. Komşu yok burada, gitmiş bir yere.

“—Gelineye kadar bekle, o komşunun rızasını al, ondan sonra sat!”

Hatta şimdi ismi aklımda kalmadı ya. Satacak zâtın birisinin evine talip olmuş birisi, “Ben alırım senin evini!” demiş.

Ne kadar? İşte o zaman ki parayla yüksek bir fiyata razı olmuş, satacak ona.

Komşusu gelmiş demiş ki;

“—Yahu ben varım. Ben varken niye satıyorsun ona? Ama demiş bu kadar veriyorlar, çok veriyorlar.

Ben bu kadar veremem demiş. Çok aşağısına, ancak ben bu kadar verebilirim demiş.

Şimdi diyor ki zât;

“—Ben Rasûlüllah’tan eğer duymasaydım bunu, ona verirdim.

Fakat bunu bildiğim için, şimdi ben ona vermem, senin istediğin fiyata sana veririm diyor. Ve onun istediği fiyata komşuluk hakkı için, yani inatçılık da yapmıyor, ona devrediyor malını. Bu kadar komşu hakkı mühim.

d. Evden Önce Komşu

Hatîb-i Bağdâdî, Hz. Ali RA’dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

أَلْجَارُ قَبْلَ الدَّارِ وَالرَّفِيقُ قَبْلَ الطَّرِيقِ وَالزَّادُ
قَبْلَ الرَّحِيلِ

(خط. عن علي)

RE. 199/10 (*El-câru kable’-d-dâri, ve’r-refîku kable’t-tarîki, ve’z- zâdü kable’r-rahîli.*)

(*El-câru kable’-d-dâri*) “Komşu evden evvel...”
Ev alacaksın ama evvela komşuları bir tetkik et bakayım:

“—Bu komşular senin mizacıma uygun mudur değil midir?”

Onu tahkik edersin;

“—Ha bu komşular iyi, bunlarla güzel geçim olur.

⁴ Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.119, no:2624; Sehâvî, *el-Mekâsîdü’l-Hasene*, c.I, s.151, no:163; Hz. Ali RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XVI, s.115, no:44103; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XII, s.60, no:11435.

Müslümandır da, iyidirler, ben bu eve talip olurum.” dersin.

Ama alacağın evin etrafındaki komşulara baktın ki, hepsi başka âlemin komşuları. O evi de ucuz verecekler.

“—Ucuz da olsa bana yaramaz o ev!” dersin.

Evvela iyi komşuyu bulacaksın.

(*Ve'r-refîku kable't-tarîki*) “Yola çıkacaksın, yola çıkacağın vakitte bir arkadaş arayacaksın kendine. Evvela arkadaşı arayacaksın sonra yola çıkacaksın.”

Öyle önüne gelen rastgele insanla arkadaşlık yapmak caiz değil, doğru da değil. Evvela arkadaşını bul, sonra çık yoluna. Arkadaşını bul, kendisine itimad olunur, güvenilir, yardım olur, her şeyi olur. Ha o adamı arkadaş edinirsin, refik edinirsin, ondan sonra yola gidersin.

“—Ben yolda rast gelirim birisine de arkadaşlık ederim!” dersin, aldanırsın.

(*Ve'z-zâdü kable'r-rahîli*) “Göçten evvel azık...”

Şimdi azık lazım yanımızda. Hacca gideceğiz, paraları hazırlamak lazım! Hacca yola çıktıktan sonra para hazırlanır mı?

“—Filan yerde benim alacağım vardı, onu alırım da...”

Ümit ile gidiyor. Olmaz o iş. Evvela oradan alabileceğini al, parayı cebine koy. Ne a'lâ...

Alamadığın takdirde, ne yapacaksın sonra orada?

e. Komşu Altmış Evidir

Deylemî, Ebû Hüreyre RAdan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

الْجَارُ سِتُّونَ دَارًا عَنْ يَمِينِهِ وَسِتُّونَ عَنْ يَسَارِهِ
وَسِتُّونَ خَلْفَهُ وَسِتُّونَ قُدَّامَهُ
(الديلمى عن أبى هريرة)

RE.199/11 (*El-câru sittûne dâren; sittûne an yemînihî, ve sittûne an yesârihî, ve sittûne halfehû, ve sittûne kuddâmühû.*)

(*El-câru sittûne dâren*) “Komşu 60 evdir. (*Sittûne an yemînihî*) Altmış ev sağdan. (*Ve sittûne an yesârihî*) Altmış ev soldan. (*Ve sittûne halfehû*) Altmış ev arka tarafından. (*Ve sittûne kuddâmehû*) Altmış ev ön tarafından.”

Başka rivayetlerde 40 da vardır, buradaki rivayette 60. 4 x 60 = 240 ev bir evin komşusudur. Etraf-ı erbaası ile beraber 240 ev. Şimdi bu 240 kişi ile hüsn-ü muaşeret edebilme imkânını bulacak bir evi bulmak, insan için çok büyük bir nimettir.

Onun için bu komşu hakkı için diyor ki:

⁵ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.119, no:2625; Ebû Hüreyre RAdan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.55, no:24916; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.60, no:11434.

“—Komşun ister müslüman olsun, ister kâfir olsun, ister âbid olsun ister fasık olsun, ister dostun olsun ister düşmanın olsun, isterse yakının olsun isterse başkası olsun, isterse bir ev yakınında olsun, ister 60 ev uzaktaki olsun, hepsi komşudur.”

Onların hepsinin hakkına riayet etmekle mükellefiz. Hasta olduğu vakitte gideceğiz:

“—Geçmiş olsun arkadaş. Allah şifa versin sana. Var mıydı darlığın, zorluğun?” diye hatırını sormak mecburiyetindeyiz.

Allah esirgeye dünyasını değiştirirse, gideceğiz cenazesinde bulunacağız, evini taziye edeceğiz. Cenaze olduğu gün onun evine ekmekler, yemekler yollayacağız.

O yemekleri yaptırıp yedirecek durumdu değil. Bu İstanbul’un yanlış bir âdeti var: Cenazesi oluyor, orada güzel helvalar yapıyorlar. Helva seviniş alâmetidir. Yedirirsen herkeste sevinç hasıl olur. Öldü diye seviniyor musun, babam gitti dünyadan diyerek helva yediriyorsun âleme?

Bu komşuların vazifesidir. Komşular o gün tatlı, tuzlu bir şeyler pişirecekler, ev çünkü matem halindedir. Onun acısı var, yemek yapmaya vakit bulamaz. Yapamaz da, eli de varmaz. Binâen aleyh komşu onu derhal gözetleyecek ve onu sıkıntıdan kurtaracak. Bu 60 hane içerisinde, hiç olmazsa 40 hane içerisinde bunları gözetlemek ile memuruz. Bunu yapmadığımızın cezasını bugün de çekeriz, yarın da çekeriz. Bundan kendimizi kat’iyyen kurtaramayız.

Onun için, müslümanlık yekpare dedikleri vakitte, hangi yekparelik olduğunu hâlâ anlayamıyoruz. Canım şu vücuda bak; el ayrı, ayak ayrı, göz ayrı, kaş ayrı fakat hepsi bir vücudun malıdır. Hepsi bu vücuda hizmet ederler.

Müslümanlıkta da zengin fakir, zayıf, büyük küçük, alim cahil hepsi Müslümanlığın hizmetçisidir. E biz bir camiye gireriz de, bir camide birbirimizle ünsiyetimiz olmazsa, bırak başka tarafı artık. Bir cami halkının birbiriyle ünsiyeti olmazsa, bırak başka tarafı...

Allah o benlikten, o kusurdan bizleri kurtarsın...

f.Dışarıdan Mal Getiren

Dârimî, İbn-i Mâce, Beyhakî, Ömer es-Sakafî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ

(الدارمی، ه. ق. هب. عن عمر الثقفی عن أنس)

RE. 199/12 (*El-câlibu merzûkun, ve'l-muhtekiru mel'ûnun.*)

⁶ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.375, no:2144; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.30, no:10934; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.324, no:2544; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.525, no:11213; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.42, no:33; Ömer es-Sakafî RA'dan.

Ukaylî, *Duafâ*, c.VI, s.164, no:1389; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.97, no:9716; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.60, no:11436.

(*El-câlibu merzûkun*) “Dışarıdan mal getiren rızıklanır. (*Ve'l- muhtekiru mel'ûnun*) İhtikâr yapan, mal stoklayan ise lânete uğramıştır.”

Câlib; memlekete yiyecek getiren kimse. Dışarıdan mal temin ediyor, yiyecek temin ediyor, memlekete getiriyor. Bu ind-i ilahiyede güzel bir iştir, Allah o kimseyi rızıklandırır.

Memleketi hiç sıkıntıya sokmuyor, yiyeceği, ihtiyacı dışarıdan temin ediyor. Vasıtaları var, getiriyor memlekette rahat rahat geçiniyorlar.

Bazısı da aç gözlü ve açığöz... Açığöz değil de kör gözlü diyeceğiz ona. Aç gözlü, getirmiş malı saklıyor. Arkası da gelmeyecek, onu anlıyor belki saklıyor.

Niçin?

Bugün bir liraysa, yarın yokluk olacak, herkes koşacak bunu almak için. Olacak iki lira. Onu iki liraya satacak, çok para kazanacak, birkaç apartman yaptıracak. Daha söyle yapacak böyle yapacak. Fakat bugün tepesine binecek düşmanını kendi eliyle hazırlıyor. Kendi düşmanını kendi eliyle hazırlıyor demektir o. Yani bugünkü başımıza gelenler, hep o muhtekirlerin başımıza açtıkları belalardır.

Nedir bu muhtekir?

Peygamber SAS'in lisanından lânet olunmuş. Allah-u Teâlâ'nın rahmetinden uzak olması isteniyor.

Niçin?

Mü'min, muvahhid kardeşlerine, müslüman kardeşlerine, bâhusus kim olursa olsun memlekette yaşayan insanların, beşeriyetin zararına çalışıyor. Kendi menfaati için beşeriyetin zararına çalışan bu adam, Allah'ın rahmetinden uzak olmaya layıktır elbette.

Niçin?

Onun parası kendisine de yaramayacak. Kendisine yarayacak mı sanki, kendisine de yaramayacak. Kendisine yaramadığı gibi müslüman kardeşlerini ve o memlekette yaşayan insanları sıkıntıya, zorluğa, darlığa soktuğundan dolayı buna muhtekir denmiştir. Bu ihtikârından dolayı da lânetlenmiştir.

Lanet şeytanadır. Yahudiye de lânet olunur, fakat müslümana lanet yakışmaz ama Peygamber SAS bu muhtekire lânet etmiştir. Allah cümlemize kanaat, sabır, selamet, ihsan buyursun...

Güzel ahlâkların hepsini ihsan buyursun...

Bu ihtikar elbette kötü bir huydur. Allah ondan bizi de Ümmet-i Muhammed'i de muhafaza buyursun,,.

g. Kur'ân'ı Gizli Okuyan Kimse

Ebû Dâvud, Tirmizî, Neseî, İbn-i Hibbân, ve Beyhakî, Ukbe ibn-i Âmir RA'dan; Hâkim ve Beyhakî, Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

الْجَاهِرُ بِالْقُرْآنِ كَالْجَاهِرِ بِالصَّدَقَةِ وَالْمُسِرُّ
بِالْقُرْآنِ كَالْمُسِرِّ بِالصَّدَقَةِ

(د.ت.ن. ح.ب. ق. عن عقبه؛ ك. هب. عن معاذ)

RE. 199/13 (*El-câhiru bi'l-kur'âni ke'l-câhiri bi's-sadakati; ve'l- müsirru bi'l-kur'âni ke'l- müsirri bi's-sadakati.*)

Câhir; Kur'an'ı açıktan sesli okuyan kimse.

(*El-câhiru bi'l-kur'âni ke'l-câhiri bi's-sadakati*)
“Hafızların da okuduğu gibi Kur'ân-ı Azîmüşşan'ı sesli okuyor diğerleri de dinliyor. Bu adamın misâli, sadakayı açıktan açığa veren kimse gibidir.”

Sadakayı açıktan açığa herkesin gözü önünde veriyor ki, benim verir bir adam olduğumu herkes de görsün. Riyakâr olmamak şartıyla bu teşvik yolu, “Ben veriyorum, siz de verin!!” gibi. Başkalarına da nümune olmak suretiyle sadakasını böyle cehren veriyor. Kur'ân-ı Azîmüşşan'ı cehren okuyan adam bunun gibidir.

⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.161, no:2843; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.103, no:1136; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.340, no:2514; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.151, no:17406; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.41, no:2342; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.II; s.528, no:2610; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.8, no:734; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.334, no:923; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.278, no:1737; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.189, no:1164; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.243, no:486; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.119, no:2623; Ukbe ibn-i Âmir RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.741, no:2038; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II; s.384, no:2131; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

(*Ve'l-müsirru bi'l-kur'âni ke'l-müsirri bi's-sadakati*) “Biri de sadakasını veriyor ama kimseye göstermiyor. Kimseye göstermeden gizlice veriyor. Bu da Kur'ân-ı Azîmü'ş-şan'ı okurken gizli okuyor, kendi kendine okuyor. Bu da onun gibidir.”

Bu da tabii riyadan salimdir ve sevabı da ona göredir.

h. Ezanı Duyup Namaz Kılmamak

Ahmed ibn-i Hanbel ve İbn-i Hibban, Muaz ibn-i Enes RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

الْجَفَاءُ كُلُّ الْجَفَاءِ وَالْكَفْرُ وَالنِّفَاقُ مَنْ سَمِعَ
مُنَادِيَ اللَّهِ يُنَادِي بِالصَّلَاةِ وَيَدْعُو إِلَى الْفَلَاحِ وَلَا
يُجِيبُهُ

(حم. حب. عن معاذ بن أنس)

RE. 199/14 (*El-cefâü küllü'l-cefâi ve'l-küfrü ve'n-nifâku: men semia münâdiya'llâhi yünâdî bi's-salâti, ve yed'üne ile'l-felâhi velâ yücîbühu.*)

(*El-cefâü küllü'l-cefâi ve'l-küfrü ve'n-nifâku*)
“Bütün eziyetlerin başı, küfür ve nifak odur ki,

⁸ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.439, no:15665; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XX, s.183, no:394; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.122, no:2636; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.167, no:2159; Muaz ibn-i Enes RA'dan.

(*men semia münâdiya'llâhi yünâdî bi's-salâti*) Allah'ın müezzinin namaza davetini duyar da icabet etmez.”

Cefa; bilirsiniz hepiniz, Türkçe bir kelime. Eziyet, işkence, sıkıntı demek... *Küfür*, burada küfran-ı nimet mânâsına. İnsanın nimete şükretmesi gerek. Nimete şükrü olmayınca, küfran-ı nimet oluyor o... *Nifak*, münafık ameli.

Müezzin namaza davet ediyor, “Hayye ale’s-salâh... Hayye ale’l-felah diyor. Bir kimse müezzinin sesini duyuyor, ama ona icabet etmiyor. En büyük cefa, en büyük küfran-ı nimet, en büyük nifak bu davete icabet etmemektir. Bu davete icabet etmemenin zararı çok büyüktür.

Namaz mâlum ibadetlerin başıdır. Çok ibadetler var... Zikirler, tesbihler, sadakalar, hayırlar, hasenatlar hep ibadet kısmında ise de bu ibadetlerin başı namazdır. Namazın başı da imandır. İmandan sonra namaz gelir. Namaz baş misalidir, baş olmayınca elin ayağın hiç kıymeti yoktur. Elin, ayağın ve sair diğer azalarının hiçbirisinin kıymeti yoktur. Çünkü başsızdır.

Baş olmayınca hayat olmaz. Hayat başla kaimdir. Baş kesilince hayat söner. Kolun kesilirse yaşarsın, ayağın kesilirse yine yaşarsın. Böbreğinin bir tanesi alınırsa yine yaşarsın. Ciğerini yarsalar, bir parçası kalır yine kurtulursun. Mideni keserler, bir parçası kalır yine kurtulursun. Fakat baş olmazsa kurtuluş yok... Binâen aleyh, namaz olmayınca hiçbir şey olmuyor. Onun için küfran-ı nimettir diyor.

Onun için, çocuğuna kendin evvela nümune ol! Çoluk çocuk herkesi bu namaza daha küçük yaşlarında alıştır! Sonra takipçisi ol ki, büyüdükten sonra da bırakmasın!

i.Dil Güzelliđi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

الْجَمَالُ فِي الرَّجُلِ اللِّسَانُ

(ابن الأنبارى فى الوقف، ك. عن أبى جعفر محمد ابن على عن ابیه مرسل)

RE. 199/15 (*El-cemâlü fi'r-raculi'l-lisânü.*)
“İnsanda güzellik lisanıdır.”

İnsanın cemali dedikleri şu yüzündeki güzellik var ya...

Herkeste Allah'ın verdiği bir cemâl, bir güzellik vardır.

“—Cemaline âşık oldum.” derler ya.

Güzellik gözünde, kaşında, sözünde, dilinde, her tarafında olabilir. Fakat Cenâb-ı Peygamber bunu bize bize tarif ederken;

“—Asıl güzellik adamın dilindedir.” buyuruyor.

Bir adamın dili güzel mi, onun her şeyi de güzeldir. Dili bozuk mu, isterse yüzü ay parçası gibi olsun, kıymeti yoktur. Onun için dilin güzelliği çok kıymetlidir. İnsan kendini daima iyi sözler söylemeye, güzel söz söylemeye alıştırmalı!

⁹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.8, no:5164; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.68, no:11454.

Güzel sözden murat, edebiyat taslamak değildir ha. Şairane bir konuşma değildir. Güzel söz, kimsenin hatırını, gönlünü yıkmayacak derecede güzel bir ifade-i meram ederek konuşmak. Hatır yıkmamak, gönül kırmamak suretiyle olan idare-i kelâma lisanda cemal derler.

Bunu başka bir hadiste şöyle ifade ediyor Efendimiz SAS:

j. Güzellik Nedir?

Hakîm-i Tirmizî, Ebû Nuaym ve Beyhakî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

الْجَمَالُ صَوَابُ الْمَقَالِ بِالْحَقِّ وَالْكَمَالُ حُسْنُ
الْفِعَالِ بِالصِّدْقِ

(الحكيم، وأبو نعيم، وضعفه عن جابر؛ ابن لال عن ابن عباس)

RE. 199/16 (*El-cemâlü savâbü'l-makâli bi'l-hakkı, ve'l-kemâlü hüsnü'l-fiâli bi's-sıdkı.*)

(*El-cemâlü savâbü'l-makâli bi'l-hakkı*)
“Güzellik, hakkıyla doğru sözlülük; (*ve'l-kemâlü hüsnü'l-fiâli bi's-sıdkı*) kemal ise, sıdk ile doğru amel etmektir.”

Sözün bazen yalanı olur, bazısı da geveze olur, boş sözler söyler; bunların hiçbirisi değil.

¹⁰ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.121, no:2633; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.333, no:1075; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.67, no:11452.

Hak sözü söyleyebilmek cemalin, güzelliğin tam kendisidir. İnsandaki kemal ise, onun fiillerinin yani hareketlerinin güzel olmasıdır.

Sözünün doğru olması, insanın güzelliğinin alâmeti; hareketlerinin de güzel olması, insanın kemâlinin alâmetidir. Kötü yerlere gitmiyor, kötü yerlerde bulunmuyor, münasebetsiz hareketleri yok, kimseyle kavgası gürültüsü yok, kimseyi incitmiyor. Sadakatle bu halinde bulunuyor.

Cenâb-ı Peygamber Efendimiz'in amcası Hz. Abbas RA, yeni güzel bir beyaz elbise giymiş, huzur-u saadete, Peygamber Efendimiz'in huzuruna gelmiş. Mâlum beyaz güzel elbise, güzelliğe güzellik ilave eder.

Rasûl-ü Ekrem onu öyle beyaz ve güzel elbise ile görünce, tebessüm buyurmuşlar.

O zaman Hz. Abbas RA sormuş:

“—Niçin tebessüm buyurdunuz yâ Rasûlallah?”

“—Senin şu güzelliğin benim hoşuma gitti de onun için tebessüm ettim. Cemalin güzel, esvabın güzel...”

“—Bu güzellik dediğin nedir yâ Rasûlallah?” diye sormuş.

“—Hak sözü doğru olarak söyleyebilmek ve sıdk ile güzel hareketlerine devam ederek yaşamak güzellik iktizasıdır.” buyurmuş.

k.Namaz Aradaki Günahları Siler

Taberânî, Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹¹

الْجُمُعَةُ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الَّتِي
قَبْلَهَا وَزِيَادَةٌ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ قَالَ مَنْ
جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَالصَّلَوَاتِ
كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ لِأَنَّ اللَّهَ قَالَ إِنَّ الْحَسَنَاتِ

يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ

(طب. عن أبي مالك الأشعري)

RE. 199/17 (*El-cumuatü keffâreten limâ beynehâ ve beyne'l-cumuati'lletî kablehâ, ve ziyâdetü selâseti eyyâmin, ve zâlike bi-enna'llâhe kâle: Men câe bi'l-haseneti felehû aşru emsâlihâ; ve's-salevâtü keffârâtün limâ beynehünne, li-enna'llâhe kâle: Inne'l-hasenâti yüzhibne's-seyyiâti.*)

(*El-cumuatü keffâreten limâ beynehâ ve beyne'l-cumuati'lletî kablehâ*) “Cuma namazı, bir evvelki ile bir sonraki Cuma arasındaki günahlara kefarettir; (*ve ziyâdetü selâseti eyyâmin*) üç gün fazlasıyla. (*Ve zâlike bi-enna'llâhe kâle*) Bu, Cenâb-ı Hakk'ın şöyle buyurması sebebiyledir:

¹¹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.298, no:3459; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.450, no:1681; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.390, no:3058; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.720, no:21088; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.74, no:11465.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا

(الأَنْعَام: ١٦٠)

(*Men câe bi'l-haseneti felehû aşru emsâlihâ*)
“Kim ki bir hasene ile gelirse, onun için on katı vardır.” (En'am, 6/160)

(*Ve's-salevâtü keffârâtün limâ beynehünne*)
“Namazlar da aradakilere kefarettir. (*Li-enna'llàhe kàle*) Allah-u Teâlâ şöyle buyurduğu için:

إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ

(هُود: ١١٤)

(*Inne'l-hasenâti yuzhibne's-seyyiâti*) “Muhakkak iyilikler, kötülükleri giderir.” (Hûd, 11/114)

Bir sûremiz vardır, ismine *Sûre-i Cuma* derler. Biz cuma deriz ona ama aslında *Cümü'ah*'tır. Bu cuma işte haftada bir kere gelen günün adıdır. Fakat asıl orada, o günde kıldığımız cuma namazıdır. Bu kıldığımız cuma namazı iki rekâttır.

Bu iki rekât olan cuma namazı, bundan bir evvelki haftada kıldığımız cuma ile bugün kıldığımız cumanın arasında, beşeriyet iktizası hatalarımız, kusurlarımız olmuştur. Bu kıldığımız cuma namazı, bu hatalarımızın kefareti olur. Yâni, Cenâb-ı Hak siler onu...

Daha? Üç gün ziyadesiyle... Hafta da yedi gündür. Mükâfat bire on olduğu için, üç de ilavesi var, on güne muâdildir. On günlük hatalara muâdil olur, bir cuma namazını cemaatle kılabilmek...

Bu namaz bahisleri geçerken yine sizden ricam olsun:

Burada bir sabah namazını cemaatle kılar, sabah namazından sonra da işrak vaktine kadar Kur'an okumak suretiyle veyahut zikretmek suretiyle, tesbih çekmek suretiyle oturur da iki rekâtı kılar gidersen; vaktin müsaitse, halin de müsaitse, sıhhatin de müsaitse bunu yapabildiğin takdirde; hem bir hac ve umre sevabını alırsın, hem de rızkın senin arkandan böyle koşarak gelir. Sen rızkını aramakla uğraşmazsın, sana rızık koşarak gelir.

“—Canım rızık koşarak gelir mi?”

Ona hiç şüphen olmasın. Saatlerimiz vardı eskiden, bilmem yine bulabilir misiniz. İki tane zincir vardır saatlerde, topları vardır. O topun birisi iner zincir yukarıya çıkar, top aşağıya iner zincir yukarıya çıkar. Ömürle rızık böyle müsavidir. Ömür aşağıya iner, rızık yukarıya çıkar. Rızık biter, ömür de biter. Binâen aleyh, bir insanın velev bir habbecik olsun rızkı varken, o insan ölmez. O rızık bitecek, ondan sonra can çıkacaktır.

Sonra güzel bir tabir daha vardır. Biz ölüm deriz ya, bu ölüm yokluk değildir. Müslüman hiçbir zaman ölmez. Ölüm müslümana ait değildir. Köpek öldü derler, bizim kedi öldü derler; hayvana mahsustur bu ölüm lafı...

İnsan için, filan ahirete göçtü ederler. Yani naklediyor artık, dünyadan ahirete nakildir. Müslüman hayvan gibi değildir. Ölü lafını müslümanın kullanılması câiz değildir, doğru değildir yani. İnsanın vefatı göçmek manasındadır, yoksa yok oldu manasında değildir.

Onun için dünyada muhakkak hepimizin bir son dakikası var. Bu son dakikamızın hangi dakika olduğunu kimse bilmez. İşte kimisi gençlik anında, kimine trafik kazası derler, kimisine sekte- i kalp derler, kimisine bilmem ne derler, patlamış derler, çatlamış derler. Bakarsın bir anda gider artık insan... Onu hiç kimsenin bildiği yok.

Binâen aleyh, herkes her an hazır olmak mecburiyetindedir. Dünya muhakkak bitecek. Ne kadar itinalı olursan ol, yetmişi, sekseni aştın mı, vele'd-dàllin, âmîn...

E ondan sonra? Âhîret...

“—E ahiretin için ne yaptın?”

Namaz yok, oruç da yok, bir şey de yok. Ahirete böyle bomboş gitmek ne kadar büyük acılı bir şeydir.

Her kim ne şekilde olursa olsun bir hayır yaptı mı, ona mükâfat en az on katıdır. Çoğunun hududu yoktur. Azı on, çoğunun hududu yoktur, Allah bilir.

إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(الزمر: ١٠)

(*Innemâ yüveffe's-sâbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) “Yalnız sabredenlere mükâfâtları hesapsız ödenecektir.” (Zümer, 39/10) buyruluyor.

Beş vakit namaz kılıyoruz ya, namazlar da aradakilere kefarettir. Bak ne kadar Allah-u Teâlâ'nın lütfuna uğramış bahtiyarlarız el-hamdü lillâh...

Cumadan cumaya bir kere affoluyor. Sonra? Sabahı kıldık öğleye kadar bir kusur daha yaptık. Kebâir olmamak şartıyla ufak tefek kusurlar var. Öğle namazını kılar kılmaz onlar da af oluyor, siliniyor defterimizden.

“—Eh kılmazsak?”

Eskiden gaz lambaları yakardık. Onun şişesi her gün silinirdi. Onu silmeyince, karara karara artık ışık vermez hâle gelir. İşte bu namaz kılmaya kılmaya gönül öyle bir kararır ki, artık sağını solunu görececek hali kalmaz insanın.

Hasenat sabun gibidir. Sabun nasıl bizim vücudumuzun kirlerini gideriyorsa, haseneler de bizim günahlarımızı giderir.

I. Cumanın Farz Olmadığı Kimseler

Hâkim, Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

---

¹² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.265, no:901; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.172, no:5368; Tarîk ibn-i Şihâb RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.425, no:1062; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ إِلَّا
أَرْبَعَةً عَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَوْ امْرَأَةٌ أَوْ صَبِيٌّ أَوْ مَرِيضٌ

(د.ك.ن. طب.ق.ض. عن طارق بن شهاب؛ ك.ق. في المعرفة عن طارق عن أبي موسى)

RE. 199/18 (*El-cumuatü hakkun vâcibün alâ külli müslimin fî cemâatin, illâ erbaatin: Abdin memlûkin, evi'mreetin, ev sabiyyin, ev merîdın.*)

(*El-cumuatü hakkun vâcibün alâ külli müslimin fî cemâatin*) “Cemaatle Cuma namazı kılmak her müslümana farzdır. (*İllâ erbaatin*) Ancak şu dört kişi müstesna: (*Abdin memlûkin*) Köle, (*evi'mreetin*) kadın, (*ev sabiyyin*) çocuk, (*ev merîdın*) hasta.”

Şimdi sabahleyin çok acı bir hadise dinledim:

Cuma günü el-hamdü lillâh camilerimiz doluyor. Doluyor ama bu dışarıdaki camiye girmeyenler ile nisbet edilince, çok az oluyor. Yani biz camideki cemaati görünce koltuklarımız kabarıyor, el- hamdü lillâh müslüman çok diyoruz. Fakat sen üç milyon insanın içinde kılanları bir hesaba kat, pek az düşüyormuş, yüzde kaçta düşüyormuş yani.

Bu elbette ne kadar acı! E bizim genç evlatlarımız bir kere gelemiyorlar çünkü hepsi tahsil devresindedir. Tahsil devresinde olduğu için cumaya gelemiyorlar. E sonra birçok işçilerimiz iş sahalarında gelemiyorlar. Birçok erbabı ticaret de bir türlü ticareti bırakıp ayrılamıyorlar. E gelen, işte biraz imanı

kuvvetli, biraz da işte dinine âşık kimseler. Ki pek az oluyor o dışarıdaki nüfusa nisbetle...

Niçin cumaya bu kadar ehemmiyet veriliyor biliyor musunuz?

Şimdi herkes her gün vaaz dinleyemez, nasihat dinleyemez. Cumada bir kere kesret var, çok cemaat var. Her gün mesela bir iki saf cemaat bulunuyor. Fakat Cumada camiler doluyor. Camiler dolunca, cemaat ne kadar çok olursa rahmeti ilahi o kadar bol olur, bir.

İkincisi, hutbe dediğimiz vaaz u nasihat ihtiva eden kısım kısa da olsa her mü'minin kulağına güzel gelir.

“—E va'z u nasihat?”

Va'z u nasihati herkes dinleyemez ki! İşi gücü olmayacak, gidecek orada vaaz u nasihat dinleyecek. Ama cumanın farzietinden dolayı muhakkak camiye girecek, cuma kılınıncaya kadar o vaaz u nasihati dinlemekle mükellef. E dininden bir eksikliği öğrenirse, yahut bir fazlalık öğrenirse, o onun için kâfi gelir. Ondandır dolayı, her müslümana bu cuma vaciptir, yani farz-ı ayındır demek.

Şimdi burada o farz-ı ayın denilince, yine geçenki ders hatırıma geldi. Farz-ı ayın; iki türlü farzımız vardır: Farzı ayın, farzı kifâye... Farz-ı ayın; beş vakit emrolduğumuz ibadetler, oruçlar, cumalar ve saire. Buna farzı ayın deriz ki herkes bunu yapmakla mükelleftir. İşte bir de farzı kifâye vardır ki işte cenaze namazları gibi. Bir miktar insan onu kılınca, diğerlerinden

o külfet kalkar, mes'uliyet de kalkar; cenaze namazının kılındığı gibi.

Şimdi bu farz-ı ayınları da ikiye bölmüşler: Birisi farz-ı dâim, birisi farz-ı muvakkat. Farzı dâim sadakattir. Sadakate olan hâli kadar farz-ı muvakkatı makbuldür. Sadakate olan eksikliği kadar da farz-ı muvakkatı eksiktir. Yani beş vakit kıldığımız farzın makbuliyeti bizdeki doğruluğa bağlı. Doğruluğumuz nisbetinde namazımız makbul, yamukluğumuz nisbetinde namazımız da tehlikeye düşer.

Onun için en önem vereceğimiz şey, sadakati elden bırakmamak, doğruluğu elden bırakmamaktır. Daima hakkın rızasını nerede onu aramakla mükellefiz. Hakkın rızasına uygun olan yerlerde bulunur, hakkın rızasının haricinde olan her şeyden uzak kalmaya çalışırız. Bazı âyetlerde Cenâb-ı Hak kendisinin bizzat bunlara muîn olduğunu beyan eder der ki:

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

(التوبة: ١٢٢)

(*Va'lemû enna'llàhe mea'l-müttakîne.*) [Biliniz ki, Allah müttakîlerle beraberdir.] (Tevbe, 9/119)

“—Müttakî olan kulumlayım!” diyor Cenâb-ı Hak.

Hepimizledir ama onlara hususiyeti vardır. “Müttakî mi, ben onunlayım!” diyor Allah. “Onun nâsırı, hâfızı, hâmisi, her şeyi benim! O

benim taht-ı emniyetimdedir.” diyor.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

(البقرة: ١٥٣)

(*Inna'llàhe mea's-sâbirîne.*) “Allah sabreden kul-
larla beraberdir.” (Bakara, 2/153.) buyruluyor.

إِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

(العنكبوت: ٦٩)

(*Inna'llàhe lemea'l-muhsinîne.*) “Muhakkak
ki Allah iyilik yapanlarla, muhsin kullarla
beraberdir.” (Ankebut, 29/69)

Hız. Ebû Bekir'in sıfatını takınmış bahtiyarların
zümresine girmeye çalışan bahtiyarlar. Onun
için;

وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

(التوبة: ١١٩)

(*Ve kûnû maa's-sâdikîne.*) “Sâdıklarla, doğru-
larla beraber olun!” (Tevbe, 9/119) buyruluyor.

Allah-u Teâlâ'nın en sevdiği şeylerden birisi
sıdktır. *Sıdk*, doğruluk demek. “Sâdıklarla
beraber olun!” diye bize tavsiyede bulunuyor.

Sâdıklarla beraber olun; sadık adamları bulunuz
ve onlarla beraber olunuz. Çünkü onların sıdk
halleri size de sirayet eder. Ateşin içine giren
demire ateş sirayet ettiği gibi.

Ne yapıyor ateş? O demiri, kara demiri kızartıyor. Ateşin hâli ona geçer de müminin hâli de diğerine geçer. İyi insanların yanında oturursan onların iyiliği sana geçer. Kötü insanların arasında bulunursan, kötülükleri sana geçer.

Onun için Allah-u Teâlâ, “Sadıklarla beraber olun!” diyor. İyilerin yanında oturun ki, iyilikleri size geçsin. İyilerle olunuz ki, sadıklarla olunuz ki, siz de dolayısıyla ashab-ı sıdktan olasınız.

Şimdi ormanlarımız için söylerler, “Ormanlar rahmetin yağmasına sebep olur.” derler. Niçin? O ağaçlar kocaman kocaman çok, bir sürü. İşte bulutları celb eder ve yağmurun da yağmasına vesile olur derler.

Peygamberimiz SAS de Medine-i Münevvere’ye geldiği vakitte, sıtma hastalığı pek çoktu. Ashab-ı kiram şikâyetinde bulundular. Sıtma mâlum fena bir hastalık. Rasûl-ü Ekrem derhal ağaç diktirdi Medine’yi Münevvere’ye... O ağaçlar sebebiyle oraya güzel havalar geldi, o hastalık da ortadan çekildi gitti.

Şimdi hem böyle güzel havayı celb eder, hem de bulutların celbi ile yağmurun yağmasına sebep olan ağaçlardır. Ağaçlar bir araya gelince ona orman diyoruz.

İnsanlar da bir araya gelince Allah’ın rahmetini celb eder, çeker. Senin bir mıknatıs demirin şimşegi çekiyor da, bir ağacın yağmuru çekiyor da, Allah’ın sevgili, mü’min kulları bir araya gelince rahmeti ilahi nâzil olmasa olur mu?

İşte o cumalarda, o bayramlarda, o arafelerde topluluk vesilesiyle rahmet-i ilâhi böyle insanların üzerine iner, kaplar. Bâhusus camilerimizde okunan zikirler, tesbihler ve saireler dolayısıyla bu fevkalâde bir şekilde tecelli eder. Ondan dolayı toplu olan müslümanların arasında sâdıklar da vardır. Biz hepimiz sâdık değilsek de, sâdıklar da içimizde olduğundan dolayı, o sâdıkların sadakati dolayısıyla üzerimize rahmet-i ilâhî iner. O sadakattan bize de bir parçacık geliverirse yaşadık. Bahtiyarlık orada!

(El-cumuatü hakkun vâcibün alâ külli müslimin fî cemâatin) “Cemaatle Cuma namazını kılmak, büluğa eren her Müslümana, büluğundan ihtiyarlığının artık son derecesine, yürüyemeyecek derecesine gelinceye kadar herkese vaciptir.” Vacipten maksat farz-ı sabit.

Cuma cemaatle kılınır. Beriki namazlar imkân olmadığı takdirde evimizde, dükkanımızda yahut bulunduğumuz yerde kılmak suretiyle borcumuzu ödemiş oluruz. Ama cuma cemaatsiz olmaz. Mutlaka cemaatin olduğu bir yeri bulacağız. Cemaat ne kadar kalabalıksa o kadar çok sevap olur. Rahmet-i ilahi olur.

E her yerde böyle bol cemaati bulmak mümkün değildir, cuma da oldu? *(İllâ erbaatin)* Dört kişi var mı? Bir imam, üç de cemaat var mı? Var... Cuma kılınacak orada.

Başka kimse yok ne yapalım! Bir sebep dolayısıyla herkes bir işe dağılmış kimse bulunmuyor etrafta. Üç kişiyi bulduk muydu, cumanın farzıyyeti orada tahakkuk eder.

Yalnız, kölelerle cemaat tahakkuk etmez. Köleye cuma borç değil. Beş vakit namaz borç da, cumaya gelmesi farz değil ona. Fırsat bulursa, gelirse, me'cür olur; gelmediğinden dolayı mes'ul değildir.

Buraya dikkat edecek misiniz bilmem: (*Evi'mreetin*) “Kadına da Cuma namazı borç değil.”

Niçin? Bunların efendileri var. Efendilerinin hakkını Cenâb-ı Hak kendi hakkına tekaddüm ediyor. “Sen efendinin hakkını ödemekle memursun. Allah-u Teâlâ senden bunu affetti.” diyor. Kadının efendisine karşı olan hakkının büyüklüğünü buradan anlayabilir misiniz bilmem?

Onun için kadınlarımızı, evlatlarımızı yetiştirirken onlara kocalarına karşı yapacağı hürmeti ve itaati de öğretmek lazım! Onları da tavsiye etmek lazım. Geçinmenin yollarının nasıl olduğunu anlatmak lazım. Hz Ali Efendimiz'in bu hususta tavsiyeleri vardır ama, bir tanesi kalmış hatırımda:

“—Sen kül ol ki, o da sana ocak olsun!” buyuyor.

Demek ki köleler ve kadınlar, çocuklar, bir de hastalar bundan müstesnadır. Misafir de öyle kezalik, misafir de öyle müstesnadır. Diğer bütün insanlara farz olan cuma tahakkuk etmiştir. Gitmediği takdirde, üç cuma birbiri üzerine gitmezse adı münafıklık defterine yazılır. Oradan artık nasıl sildirir bilmem!

Yine cuma hakkında başka hadis-i şerifler varsa da, onlar da gelecek dersimize kalsın!

Allah kusurlarımızı affetsin... Tevfikât-ı samedâniyyesine mazhar etsin... Cuma namazlarına ve cemaatle kılınan namazlara, bâhusus sabah ve yatsı namazlarına cemaate devam edebilmek devlet ve şerefini Cenâb-ı Hak cümle Ümmet-i Muhammed'e, bizlere de ihsan buyursun...

Li'llâhi'l-fâtihah!

Mehmet Zahid Kotku

18. 04. 1971 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü